

Recensie Theater

NRC

Ron Rijghard

‘Finding Willard’ vertelt over pijn, geluk en zorgzaamheid in een inrichting

Psychiatrie De Vlaamse theatermaker Tom Struyf reconstrueert in ‘Finding Willard’ de geschiedenis van een psychiatrisch ziekenhuis in de VS. In het beeld van een idyllische plek ontstaan langzaam scheuren.

Tijdens een reis naar Amerika stuit Tom Struyf op het bestaan van een voormalig psychiatrisch ziekenhuis in het dorpje Willard. Hij doet navraag, en raakt geïntrigeerd. Zodanig dat hij terugkeert voor een systematischer onderzoek en met een camera erbij voormalige medewerkers interviewt: wat was dit voor plek?

In *Finding Willard* doet de Vlaamse theatermaker in woord en videobeeldenbeelden verslag van zijn gesprekken en ontdekkingen. Net als eerder werk is dit een reconstructie: dit keer van de geschiedenis van dit instituut en daarmee impliciet van psychiatrische methoden.

Zijn documentaire aanpak verdiept hij subtiel met een persoonlijke laag: zijn 'lief' en hij willen een kind. Struyf vraagt zich af hoe je als ouder de beste zorg kunt geven en waar het een veilige plek is voor een mens. Dat verklaart ook zijn fascinatie voor Willard: het ziekenhuis, ontstaan in de negentiende eeuw, lijkt een idyllische plek te zijn.

Wat de veelal stokoude voormalig medewerkers van het sinds 1996 gesloten instituut vertellen, is dat het psychiatrisch ziekenhuis in wezen samenviel met het gelijknamige dorp in de staat New York. Zorgverleners en patiënten leefden naast elkaar. Het instituut had ook een immense boerderij en was daardoor grotendeels zelfvoorzienend. De patiënten deden het werk en arbeid werd als therapeutisch beschouwd.

Achtergelaten zeeman

De eerst scheur in het beeld ontstaat bij de lijst aandoeningen en redenen om te worden opgenomen. Een hondenbeet of jaloezie was genoeg. Een door collega's achtergelaten Japanse zeeman, die geen Engels sprak, zat er de rest van zijn leven.

Dan is er ook persoonlijke tegenslag: een test bij zijn ongeboren kind wijst op mogelijke afwijkingen. Maar wat is normaal? Wie is de afwijking, vraagt Struyf zich af. Geïnspireerd door de liefde van de ex-verzorgers die hij spreekt, denkt hij een kind met een syndroom aan te kunnen. Zijn vriendin twijfelt.

Met de opkomst van de als wondermiddel beschouwde antidepressiva in de jaren zestig begint de ondergang van Willard. De omgang met patiënten

verandert, bezuinigen knellen de zorg verder af, tot sluiting volgt. Wat vroeger patiënten waren, zijn nu daklozen en gedetineerden, concludeert iemand. Hij stelt: mensen hun zorg ontnemen „is een misdaad”.

Nieuwe vragen

Plots beseft Struyf dat hij geen patiënten heeft gesproken. En wat zij hem vertellen, stelt het beeld van een liefdevolle, zorgzame plek drastisch bij. Tegelijk rijzen er nieuwe vragen, die onbeantwoord blijven.

Struyf (1983) is een prettige, kalme verteller, met een oog voor de eigenheid van mensen. Helaas leest hij deels van papier, en neemt hij iets te veel tijd voor zijn verhaal en voor sfeerbeelden op het scherm. Maar de vele bijzondere mensen die hij opvoert, met hun pijn en geluk, intrigeren mateloos.

Bovenal is *Finding Willard* een behartenswaardig portret van oprechte pogingen tot menswaardige zorg. Het toont hoe goede wil verdwaalt in een fout systeem. De zoektocht mag dan grotendeels uitlopen op een desillusie, de gemeenschapszin van mensen die is blootgelegd geeft evengoed hoop.